

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

ЗАПОВЕД

№ РП-02-21

София, 20.10. 2017 г.

ОТНОСНО: Утвърждаване на Указание за упражняване на правомощията на първоинстанционните прокуратури по досъдебни производства и преписки; заведени по повод престъпления, извършени от членове на съюзническа или чужда въоръжена сила по време на служебното им пребиваване в Република България

С цел обезпечаване на:

- правилното и своевременно преценяване на основанията за упражняване на наказателна юрисдикция от Република България по отношение на чужденци, извършили престъпления в Република България, в качеството си членове на чуждестранна военна сила;

- надлежно и своевременно уведомяване на националните и чуждестранни компетентни органи, оторизирани да получат информация за започнало разследване срещу чужденци, извършили престъпления в Република България, в качеството си членове на чуждестранна военна сила;

- законосъобразно и своевременно предприемане на неотложните и първоначални действия по разследването във връзка с престъпления, извършени от членове на чуждестранна военна сила,

на основание чл. 138, т. 6 от Закона за съдебната власт

ЗАПОВЯДВАМ:

I. Утвърждавам Указание за упражняване на правомощията на първоинстанционните прокуратури по досъдебни производства и преписки, заведени по повод престъпления, извършени от членове на съюзническа или чужда въоръжена сила по време на служебното им пребиваване в Република България.

II. Заповедта, ведно с утвърденото Указание и приложените към него да се публикува на Ведомствения информационен сайт на ГПЛ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

ИРЦАЦАРОВ

ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

УКАЗАНИЕ

за упражняване на правомощията на първоинстанционните прокуратури по досъдебни производства и преписки, заведени по повод престъпления, извършени от членове на съюзническа или чужда въоръжена сила по време на служебното им пребиваване в Република България

I. Предмет и цел

1. Настоящото указание има за предмет работата на първоинстанционните прокуратури, разследващите органи и органите на предварителната проверка по дела и преписки, заведени по повод данни за престъпления от общ характер, извършени на територията на Република България от членове на съюзническа¹ или чужда² въоръжена сила (военнослужещи, членове на нейния цивилен компонент³ и зависими от тях лица⁴), по смисъла на Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили, които пребивават у нас по силата на международен акт.

2. Целта на настоящото указание е създаването на организация за:

а) правилно преценяване на основанията за упражняване на наказателна юрисдикция от Република България по отношение на чужденци, извършили престъпления в Република България, в качеството си членове на чуждестранна военна сила, пребиваваща у нас на основание международен акт;

б) правилно определяне на компетентните първоинстанционна прокуратура и разследващ орган;

¹ „Съюзнически въоръжени сили“ са въоръжените сили на държава, международна организация, държава – членка на такава организация, които са страна по международен договор, ратифициран, обнародван и влязъл в сила за Република България, с който се създава съюз с политико-военен характер.

² „Чужди въоръжени сили“ са въоръжените сили на държава или на международна организация, които не са съюзнически въоръжени сили.

³ „Компонент“ е всяка част от въоръжените сили.

⁴ „Зависимо лице“ е съпруг/съпруга на член на въоръжените сили, както и лицата, спрямо които членът на въоръжените сили упражнява родителски, настойнически или попечителски права или е задължен да осигурява издръжка, съгласно законодателството на изпращащата държава.

в) надлежно и своевременно уведомяване на националните и чуждестранни компетентни органи, оторизирани да получават информация за започнало разследване срещу чужденци, извършили престъпления в Република България, в качеството си членове на чуждестранна военна сила (военнослужещи или членове на цивилния компонент), както и да упражняват правомощия по силата на международен акт;

г) законосъобразно и своевременно предприемане на неотложните и първоначални действия по разследването във връзка с престъпления, извършени от членове на чуждестранна военна сила (военнослужещи или членове на цивилния компонент), пребиваваща у нас на основание международен акт.

II. Общи положения при упражняване на наказателна юрисдикция, определяне на компетентна прокуратура, първоначални действия по разследването и уведомления

3. При решаване на въпроса, дали и при какви условия Република България упражнява наказателна юрисдикция по отношение на член на чуждестранна военна сила⁵, наред с националното право – Наказателния кодекс (НК) и Закона за преминаването през и пребиваването на територията на Република България на съюзнически и на чужди въоръжени сили (ЗППТРСЧВС), задължително се вземат предвид разпоредбите на влезлия в сила международен акт (ратифициран международен договор, споразумение или ad hoc междуправителствен меморандум), дал основание за престоя ѝ у нас⁶.

3.1. Разпоредбите на международния акт, доколкото са относими, се вземат предвид и при определяне на компетентната прокуратура и разследващия орган за провеждане на наказателното производство в Република България.

3.2. Правилото по т. 2.1. се прилага съответно и при определяне на компетентността при възлагане на предварителни проверки при данни за извършено престъпление, които не са достатъчни за образуване на

⁵ За целите на настоящото указание, под „чуждестранна военна сила“ се има предвид чужда или съюзническа въоръжена сила, вкл. и нейния цивилен компонент и зависими лица, която пребивава в Република България по силата на международен акт със съгласието на компетентните български власти.

⁶ Примери за такива са: 1) Споразумение между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Държавата Израел за военно сътрудничество при провеждане на военни тренировки и учения, ратифицирано със закон, обн. ДВ, бр. 31 от 20.04.2012 г.; 2) Меморандум за разбирателство между Министерството на отбраната на Република България и Министерството на отбраната на Република Сърбия за съвместно обучение и учение на техни въоръжени сили, одобрен с РМС № 450 от 16.06.2006 г., издаден от Министерството на отбраната, обн., ДВ, бр. 61 от 28.07.2006 г., в сила от 07.07.2006 г.

наказателно производство.

4. За престъпление, извършено от член на чуждестранна военна сила на територията на страната, Република България упражнява спрямо него своя първична юрисдикция, основана на териториалния принцип по чл. 3, ал. 1 НК и разпоредбата на чл. 21 ЗПШТРСЧВС, доколкото друго не е прието с международния акт, дал основание за престоя на чуждестранната военна сила у нас.

5. Правното положение на членовете на съюзническа военна сила от държава – членка на НАТО, се урежда от Споразумението между страните по Северноатлантическия договор относно статута на техните въоръжени сили (NATO SOFA, ССВС НАТО), ратифицирано със закон, обн. ДВ, бр. 65/2004 г. (*Приложение № 1*). Съгласно чл. VII, т. 1, б. „а“ и б. „б“ на същото, е въведен принципът на двойна (покриваща се) наказателна юрисдикция за правонарушения, извършени от членовете на въоръжена сила, нейния граждански компонент или зависимите лица на територията на приемащата държава.

6. Когато престъплението е извършено на територията на страната от член на чуждестранната военна сила, имащ качеството военнослужещ, и Република България упражнява своя наказателна юрисдикция, делото е подсъдно на военен съд, съгласно разпоредбата на чл. 396, ал. 1, т. 1 НПК (посл. изм. ДВ, бр. 42/2015 г.⁷) – доколкото друго не следва от международния акт, на който се основава престоят на чуждестранната военна сила в Република България.

6.1. При съучастие в извършването на престъплението на чуждестранен военнослужещ и гражданско лице (независимо дали то е член на чуждестранната военна сила), делото е подсъдно на военен съд, доколкото друго не следва от международния акт, на който се основава престоят на чуждестранната военна сила в Република България, член на която е съучастникът – чуждестранен военнослужещ.

6.2. Съответно на подсъдността на делото се определя и компетентната военноокръжна прокуратура.

6.3. Разследването по дела за престъпления, извършени от чуждестранни военнослужещи, се осъществява от:

а) военни следователи – за деянията, извършени от офицери, както и за престъпленията, посочени в чл. 194, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 4 НПК – независимо от чина на военнослужещия извършител;

⁷ С въпросното изменение на нормата са заличени думите „по Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България“, като с това, съгласно мотивите на законопроекта, се цели разширяване на подсъдността на военните съдилища и за престъпления, извършени от чуждестранни военнослужещи под българска наказателна юрисдикция.

б) военни разследващи полицаи – за деяния, извършени от сержанти и войници.

7. Когато престъплението е извършено на българска територия от член на цивилния компонент на чуждестранната военна сила, пребиваваща у нас по силата на международен акт, и Република България упражнява наказателна юрисдикция, подсъдността на делото се определя по общите правила на чл. 35–36 НПК, респ. по правилото на чл. 411а, ал. 1 НПК.

Съответно на подсъдността се определят и компетентните първоинстанционна прокуратура и разследващ орган.

8. При извършено престъпление от общ характер на територията на Република България от член на чуждестранна военна сила, независимо от разпоредбите на международния акт, които предвиждат:

а) приоритетна наказателна юрисдикция на изпращащата страна в определени хипотези;

б) отказ от страна на Република България от приоритетна наказателна юрисдикция спрямо член на чуждестранна военна сила, или

в) възможност за такъв отказ,

по образуваното или започнато при условията на чл. 212, ал. 2 НПК наказателно производство се извършват всички дължими неотложни следствени действия, с изключение на привличането на обвиняем и вземането на мерки за процесуална принуда в хипотезите на б. „а“ и б. „б“.

8.1. В случаите, когато в определени хипотези международният акт предвижда приоритетна наказателна юрисдикция на изпращащата страна или отказ от наказателна юрисдикция на Република България спрямо чужденец, член на чуждестранна въоръжена сила, за престъпление, извършено на българска територия, привличането му като обвиняемо лице и вземането на мярка за неотклонение се предприема, след като компетентните органи окончателно решат по съответния ред въпроса, коя държава ще упражнява наказателна юрисдикция.

8.2. При започване на незабавно или бързо производство за престъпление, извършено от член на чуждестранна военна сила, с оглед възможните усложнения и необходимостта от допълнително време за обмен на информация и решаване на въпроса, коя страна ще упражнява наказателна юрисдикция, наблюдаващият прокурор задължително обсъжда възможността да постанови разследването да се извърши по общия ред.

9. Във всички случаи на образувано или започнато наказателно производство за престъпление, извършено в Република България от член на чуждестранна военна сила, за образуването (започването) на наказателното производство незабавно и писмено се уведомява Върховната касационна прокуратура. В уведомлението специално се

отразяват:

- а) качеството на дееца – военнотружешч или член на цивилния компонент на вѳоръжената сила;
- б) основанието, на което чуждестранната вѳоръжена сила пребивава у нас;
- в) извѳршено ли е привлнчание на обвиняем и взети ли са мерки на процесуална принуда;
- г) извѳршено ли е уведомяване на оторизиран чуждестранен орган по силата на международния акт, дал основание за пребиваване на военната сила в Република България.

III. Особености по преписки и досъдебни производства за деяния, чийто извѳршител е чуждестранен военнотружешч или член на военен контингент на държава – членка на НАТО

10. Споразумението между страните по Северноатлантическия договор относно статута на техните вѳоръжени сили, освен в отношенията със страни – членки на НАТО, се прилага и в отношенията на Република България с другите участнички в инициативата „Партньорство за мир“, както и с Многонационалните мирни сили в Югоизточна Европа – уредени в споразумения, които препращат към ССВС НАТО.

10.1. По силата на ССВС НАТО⁸, при конкуренция на юрисдикции, изпращащата държава има предимство да упражни своя наказателна юрисдикция за правонарушения от членове на собствената ѳ вѳоръжена сила, нейния цивилен компонент и зависимите лица, когато:

а) те са насочени срещу собствеността или сигурността⁹ на изпращащата държава или срещу личността или собствеността на друг член на вѳоръжената сила, или на цивилен компонент на тази държава, или на зависимо лице, или

б) те се изразяват в действия или бездействие при изпълнение на служебни задължения.

10.2. Не е налице конкуренция на юрисдикции, когато член на вѳоръжена сила или на неин цивилен компонент, или лице, зависимо от тях, извѳрши на територията на Република България правонарушение, което е наказуемо само по законите на изпращащата страна или само по законите на Република България. В тези случаи съответната държава упражнява единствена своя първична юрисдикция¹⁰.

11. Когато на територията на страната член на вѳоръжена сила от

⁸ Вж. чл. VII, т. 3 от Споразумението.

⁹ Престъпленията против сигурността на държавата са изброени в чл. VII, т. 1, б. „с“ от Споразумението.

¹⁰ Вж. чл. VII, т. 2, б. „а“ и б. „б“ от Споразумението.

държава – членка на НАТО, извърши престъпление, стоящо извън обхвата по т. 10.1., б. „а“ и б. „б“, при условията на конкуренция на юрисдикции, Република България упражнява изключително (приоритетно) право на наказателна юрисдикция.

11.1. Компетентна да образува досъдебно производство, респ. да осъществи наблюдението върху започнато досъдебно производство за престъпление от общ характер, извършено на територията на Република България от военнослужещ, е съответната военноокръжна прокуратура. Разследването се осъществява от военен разследващ орган, съобразно правилото по т. 6.3.

11.2. Компетентна да образува досъдебно производство, респ. да осъществи наблюдението върху започнато досъдебно производство за престъпление от общ характер, извършено на територията на Република България от член на въоръжена сила на държава – членка на НАТО, който не е военнослужещ, е съответната първоинстанционна (районна или окръжна) прокуратура с обща компетентност, а в случаите на престъпление от обхвата по чл. 411а НПК – Специализираната прокуратура.

11.3. При съучастие между военнослужещ – член на въоръжена сила на държава – членка на НАТО, и цивилно лице, компетентни са съответните военна прокуратура и военни разследващи органи.

11.4. Във всички случаи наблюдаващият прокурор уведомява компетентните власти на изпращащата държава – чрез съответния военен командир, за образуването или започването на наказателно производство, по което, съобразно чл. VII, т. 1 ССВС НАТО, е налице конкуренция на юрисдикции.

12. В случаите по т. 11 се провеждат своевременно всички необходими процесуално-следствени действия, в това число привличане на обвиняем и вземане на мерки за процесуална принуда.

12.1. В рамките на досъдебното производство, решението Република България, в качеството ѝ на приемаща държава, имаща приоритетно право да не упражни наказателна юрисдикция, по смисъла на чл. VII, т. 3, б. „с“, предл. първо ССВС НАТО, когато това не е било поискано от изпращащата държава, се взема от главния прокурор или от изрично оправомощен заместник на главния прокурор при ВКП, след писмен доклад до него.

12.2. Постъпили по делото молби на компетентните органи на изпращащата държава, с които се настоява Република България да разгледа „благосклонно“ искане да се откаже от приоритетното си право на наказателна юрисдикция в случаи, които изпращащата държава смята за особено важни (молби по смисъла на чл. VII, т. 3, б. „с“, предл. второ ССВС НАТО), се изпращат за вземане на решение на главния прокурор

или на изрично опровомощения негов заместник при ВКП с писмено становище.

12.3. Решението за отказ от приоритетно право на юрисдикция, взето по реда на т. 12.1. и т. 12.2., се съобщава незабавно на властите на изпращащата държава от наблюдаващия прокурор. Предвид прякото прилагане на международен договор, същото е основание за прекратяване на наказателното производство в Република България с всички произтичащи от това последици.

13. Когато член на въоръжена сила от държава – членка на НАТО, извърши престъпление от обхвата по т. 10.1., б. „а“ и б. „б“ (респ. чл. VII, т. 3 ССВС НАТО), Република България упражнява наказателна юрисдикция само в случаите, когато изпращащата държава се е отказала от приоритетното си право и е решила да не упражнява своя наказателна юрисдикция.

13.1. В тези случаи наказателно производство се образува или започва по реда на чл. 212, ал. 2 НПК, доколкото е необходимо да се проведат неподлежащите на отлагане действия по разследването, без които би било невъзможно събирането и запазването на необходимите доказателства – без привличане на обвиняем и вземане на мерки за процесуална принуда. Компетентността се разпределя съгласно т. 11.

13.2. Наблюдаващият прокурор незабавно уведомява компетентните власти на изпращащата държава – чрез съответния военен командир, за констатираното и предприетото по случай, по който съобразно чл. VII, т. 1 ССВС НАТО, е налице конкуренция на юрисдикции и изисква уведомление, дали изпращащата държава ще упражни своето приоритетно право на наказателна юрисдикция.

13.3. При отказ от страна на изпращащата държава от приоритетното ѝ право и решение да не упражнява своя наказателна юрисдикция, заведеното наказателно производство в Република България продължава, респ. при наличието на достатъчно данни за престъпление от общ характер, се образува наказателно производство.

13.4. При потвърждение от страна на компетентен орган на изпращащата държава, че тя ще упражни своето приоритетно право на наказателна юрисдикция, наказателното производство се прекратява, респ. постановява се отказ да се образува досъдебно производство.

13.5. Когато наблюдаващият прокурор счете, че макар изпращащата държава да има приоритет при упражняването на наказателна юрисдикция върху членове на собствената си въоръжена сила или неин граждански компонент, случаят изисква наказателното производство да бъде проведено в Република България, той изготвя мотивирано писмено становище до главния прокурор или изрично опровомощения негов заместник при ВКП за необходимостта да се поиска, изпращащата държава

да се откаже от своето право. Изпращането на молба, по смисъла на чл. VII, т. 3, б. „с“, предл. второ ССВС НАТО, се извършва от или по разпореждане на главния прокурор или на изрично оправомощения негов заместник при ВКП.

13.6. Извън случаите по т. 13.5., когато в едномесечен срок от изискването на уведомление по т. 13.2., относно решението на изпращащата държава дали ще упражни своето приоритетно право на юрисдикция, или ще се откаже от него, такова уведомление не постъпи, образуваното наказателно производство се прекратява, респ. постановява се отказ да се образува досъдебно производство.

13.7. Получаването на уведомление за отказ от упражняване на приоритетно право на наказателна юрисдикция след едномесечния срок по т. 13.6. се разглежда като ново обстоятелство, даващо основание за отмяна по служебен ред на постановлението за прекратяване на наказателното производство или на постановлението за отказ да се образува наказателно производство.

IV. Особенности по преписки и досъдебни производства за деяния, чийто извършител е член на съюзническа въоръжена сила от държава – членка на НАТО, с която Република България има специално споразумение за статута (Съединени американски щати)

14. Правното положение на членовете на съюзническа военна сила от Съединените американски щати се урежда от Споразумението между правителството на Република България и правителството на Съединените американски щати за сътрудничество в областта на отбраната (ССОО – *Приложение № 2*)¹¹ и сключеното въз основа на него Споразумение по прилагане на процедурите при упражняване на наказателна юрисдикция, в изпълнение на Споразумението между правителството на Република България и правителството на Съединените американски щати за сътрудничество в областта на отбраната (СПП – *Приложение № 3*)¹², които допълват ССВС НАТО.

14.1. За неуредените в ССОО и в СПП въпроси субсидиарно се прилага ССВС НАТО, респ. указаното в раздел III от настоящото.

14.2. По силата на чл. X, т. 1 ССОО, в случите на конкуренция на юрисдикция по смисъла на ССВС НАТО, Република България е приела като правило „да не осъществява суверенното си право на наказателна юрисдикция, както е предвидено в параграф 3(с) на чл. VII от ССВС НАТО“. Това означава, че чрез международния договор е направен предварителен отказ от приоритетно право на наказателна юрисдикция, в

¹¹ Ратифицирано със закон, приет от 40-ото НС на 26.05.2006 г. – ДВ, бр. 46 от 06.06.2006 г., в сила за Република България от 12.06.2006 г.

¹² Одобрено с РМС № 110 от 26.02.2008 г., обн., ДВ, бр. 29 от 18.03.2008 г., в сила от 28.02.2008 г.

полза на САЩ в общия случай.

14.3. Отказът по чл. X, т. 1 ССОО не е абсолютен и може да бъде оттеглен в конкретни случаи от особена важност за българските власти.

15. Когато член на съюзническа въоръжена сила на САЩ извърши престъпление от общ характер на територията на Република България, което попада в обхвата на чл. VII, т. 1, б. „б“ ССВС НАТО, при условията на конкуренция на юрисдикции, Република България упражнява наказателна юрисдикция в случаите, когато:

а) компетентните органи на САЩ по своя инициатива са решили да не упражняват своето приоритетно право на наказателна юрисдикция и са уведомили Министерството на правосъдието на Република България за решението си, основано на чл. VII, т. 3, б. „с“ ССВС НАТО;

б) в конкретен особено важен случай предварително заявеният чрез чл. X, т. 1 ССОО отказ от приоритетно право на юрисдикция е оттеглен от страна на Република България в срок от двадесет и един дни от получаване на съответното уведомление¹³.

16. В хипотезата на конкуренция, по смисъла на ССВС НАТО, когато при определени условия Република България може да оттегли отказа си и да упражнява своя наказателна юрисдикция, независимо от приоритетното право на властите на САЩ, наказателно производство се образува или започва по реда на чл. 212, ал. 2 НПК, при непосредствено установяване на признаци на извършено престъпление от компетентен орган – доколкото е потребно да се проведат неподлежащите на отлагане действия по разследването, без които би било невъзможно събирането и запазването на необходимите доказателства. До решаване на въпроса за юрисдикцията, не се извършва привличане на обвиняем и не се налагат мерки за процесуална принуда спрямо член на съюзническа военна сила на САЩ.

16.1. Когато прецени, че случаят е от особена важност, по смисъла на чл. X, т. 1, изр. трето ССОО, или че въпреки приоритетното право на изпращаща държава (САЩ) да упражни наказателна юрисдикция, е особено важно наказателното производство да бъде проведено в Република България, наблюдаващият прокурор изготвя писмен доклад до главния прокурор, като обосновава необходимостта от:

а) оттегляне на отказа на Република България от приоритетно право на наказателна юрисдикция, съобразно т. 2, б. „б“ СПП;

б) необходимостта да се поиска, изпращащата държава (САЩ) да се откаже от своето приоритетно право на наказателна юрисдикция, съгласно с чл. VII, т. 3, б. „с“, предл. второ ССВС НАТО;

¹³ Съгласно приложение № 3 към СПП.

16.2. Във всички случаи на образувано наказателно производство за престъпление, извършено от член на съюзническа военна сила на САЩ, или събрани достатъчно данни за такова престъпление по прокурорска преписка, наблюдаващият прокурор незабавно уведомява офицера за връзка по правни въпроси на САЩ (ОВПВ) в Отдела за военно сътрудничество към Посолството на САЩ. Уведомлението се изпраща по електронната поща на адреса, посочен в *Приложение №4*. Уведомяването може да се направи и устно, на телефонни номера, посочени в *Приложение №4* за което се съставя писмен протокол.

16.3. Уведомлението по т. 16.2. се прави, с оглед прилагането на СПП и размяната на дължимите по силата на това споразумение уведомления. То съдържа:

- а) уточняване на етапа на работа по случая – прокурорска проверка или досъдебно производство;
- б) кратко описание на фактическата обстановка;
- в) посочване на имената, военната част, чина и качеството на члена на съюзническата военна сила на САЩ, за когото са налице данни, че е извършил престъпление (ако са известни).

17. Оттеглянето на отказа от юрисдикция от страна на Република България по отношение на член на съюзническа военна сила на САЩ се извършва от министъра на правосъдието¹⁴, въз основа на уведомление от ОВПВ на САЩ и предложение (становище) на главния прокурор – в срок от 21 дни от получаване на уведомлението.

18. Молбата, по смисъла на чл. VII, т. 3, б. „с“, предл. второ ССВС НАТО, до компетентните власти на САЩ за отказ от тяхното приоритетно право на наказателна юрисдикция по случаи, които Република България смята за особено важни, се изготвя от или по разпореждане на главния прокурор и се изпраща чрез министъра на правосъдието.

19. При конкуренция на юрисдикции, Република България упражнява по отношение на член на съюзническа военна сила на САЩ наказателна юрисдикция, респ. работата по започнато наказателно производство продължава или се образува наказателно производство, в случаите на:

- а) оттеглен отказ от приоритетно право на наказателна юрисдикция от страна на Република България;
- б) отказ от страна на изпращащата държава (САЩ) от приоритетно право на наказателна юрисдикция, когато е уважена молба по чл. VII, т. 3, б. „с“, предл. второ ССВС НАТО.

¹⁴ Вж. чл. 2, б. „б“ СПП.

19.1. Привличането в качеството на обвиняемо лице на член на съюзническа въоръжена сила на САЩ и вземането на мерки на процесуална принуда се предприемат, след като окончателно е решено Република България да упражнява наказателна юрисдикция.

19.2. Копия от постановлението за привличане на обвиняем и актовете, с които се вземат мерки за процесуална принуда, се изпращат на ОВПВ на САЩ непосредствено след предявяването им на обвиняемия, в изпълнение на т. 2, б. „в“ СПП.

20. В случаите на т. 19, независимо дали членът на съюзническата въоръжена сила на САЩ е извършил престъпление от общ характер, в качеството си на военнослужещ, или като цивилно лице, на основание чл. X, т. 3 ССОО, компетентност упражняват невоенните органи на съдебната власт и невоенните разследващи органи.

20.1. Компетентна да образува досъдебно производство, респ. да осъществи наблюдението върху започнато досъдебно производство за престъпление от общ характер, извършено на територията на Република България от член на съюзническа въоръжена сила на САЩ, е съответната първоинстанционна (районна или окръжна) прокуратура с обща компетентност, а в случаите на престъпление от обхвата по чл. 411а НПК – Специализираната прокуратура.

20.2. При установяване на съучастие между военнослужещ – член на съюзническа въоръжена сила на САЩ, и други лица, имащи качеството военнослужещ, чиито престъпления са подсъдни на военен съд, задължително се обсъждат основанията за разделяне на делото и изпращане по компетентност на разделеното дело. При отсъствие на основания за разделяне на делото, компетентна да проведе досъдебното производство е прокуратурата с обща компетентност, респ. специализираната прокуратура – по аргумент от чл. X, т. 3 ССОО и чл. 5, ал. 4, изр. второ КРБ.

20.3. При задържане на член на въоръжена сила на САЩ, във връзка с подозрение за участието му в извършване на престъпление или друго правонарушение, на основание чл. 70, ал. 1 ЗМВР, незабавно след получаване на материалите в прокуратурата, се уведомява ОВПВ на САЩ. При поискване се осигурява достъп на представители на САЩ до задържаното лице, в изпълнение на чл. XII, т. 4 ССОО.

20.4. Когато след решаване на въпроса за упражняване на наказателна юрисдикция от Република България, бъде привлечен като обвиняем член на съюзническа въоръжена сила на САЩ и му бъде наложена мярка за процесуална принуда, изискваща задържане, същата се изпълнява:

а) като лицето остава задържано под стража от властите на Съединените щати до приключването на наказателното производство,

съгласно чл. XII, т. 1 ССОО. В този случай военните власти на САЩ осигуряват явяването му пред компетентния орган на наказателното производство до изтичане на една година от началото на задържането му;

б) като лицето се задържа в съответната българска пенитенциарна институция, при незабавно уведомяване на ОВПВ и осигуряване на възможност за бърз достъп и право на присъствие на разпитите на задържаното лице, по смисъла на чл. XII, т. 4 ССОО и т. 3, б. „а“ СПП.

20.5. При необходимост, в изключителен случай, в рамките на досъдебното производство да се удължи срокът на ангажмента на военните власти на САЩ по т. 20.4., б. „а“ (респ. чл. XII, т. 1, предл. последно ССОО), наблюдаващият прокурор изготвя мотивиран доклад до главния прокурор за необходимостта от постигане на споразумение с военните власти на САЩ. Докладът се изготвя не по-късно от два месеца преди изтичането на едногодишния срок.

21. В хипотезата на конкуренция на юрисдикции, по смисъла на ССВС – НАТО, Република България не може да упражнява наказателна юрисдикция по отношение на член на съюзническа въоръжена сила на САЩ за престъпление, извършено на българска територия, когато:

а) Министерството на правосъдието е уведомило с изрично писмено изявление американските власти, че не оттегля отказа от приоритетно право на юрисдикция;

б) в срока от двадесет и един дни Министерството на правосъдието не е взело изрично отношение по уведомлението за правонарушение, изпратено от ОВПВ на САЩ, съгласно т. 2, б. „а“ СПП;

в) властите на САЩ са отговорили отрицателно на молбата по т. 18;

г) в едномесечен срок от изпращането на молбата по т. 18, няма изричен отговор по нея.

21.1. При установена невъзможност да се упражнява наказателна юрисдикция, образуваното (започнато) наказателно производство се прекратява, респ. се постановява отказ да се образува наказателно производство и преписката се прекратява.

21.2. Евантуално постъпил след едномесечния срок по т. 21, б. „г“ положителен отговор на молбата по т. 18, с който компетентните власти на САЩ декларират отказ от своето приоритетно право на наказателна юрисдикция по случаи, които Република България смята за особено важни, се разглежда като ново обстоятелство, даващо основание за отмяна по служебен ред на постановлението за прекратяване на наказателното производство или на постановлението за отказ да се образува наказателно производство.

V. Особенности по преписки и досъдебни производства за деяния, чийто извършител е член на военен персонал, командирован към институциите на Европейския съюз, или член на въоръжена сила на

Европейския съюз, действаща във връзка с подготовка и изпълнение на задачите по чл. 42-43 от Договора за Европейския съюз (ДЕС)

22. Правното положение на членовете на военен и цивилен персонал, командирован към институциите на Европейския съюз (ЕС), на неговото главно командване, както и членовете на въоръжена сила, поставена на разположение на ЕС за подготовка и изпълнение на задачите по чл. 42 ДЕС (предишен чл. 17, ал.2 ДЕС) и чл. 43 ДЕС, е уредено в специално Споразумение между страните – членки (EU SOFA – Приложение № 5)¹⁵.

22.1. Макар и нератифицирано от Република България, EU SOFA действа като акт от правото на Европейския съюз от 01.01.2007 г. и на територията на Република България, в случаите, когато тя се явява приемаща страна – на база приложението към Акта за присъединяване на Република България и Румъния към ЕС, на основание чл. 3 от Протокол относно условията и договореностите за приемането на Република България и Румъния в Европейския съюз¹⁶.

22.2. Споразумението се прилага в рамките на общата политика за отбрана и сигурност на ЕС – и доколкото военна сила под мандата на ЕС е натоварена с решение на Съвета да осъществи подготовка или изпълнение на конкретна мисия по чл. 42, т. 1 ДЕС (предишен чл. 17, т.2 ДЕС), чиято цел е да се осигури: *поддържането на мира; предотвратяването на конфликти и укрепването на международната сигурност, в т.ч. и: съвместни действия в областта на разоръжаването; хуманитарни и евакуационни мисии; мисии за съвет и помощ във военната област; мисии на военни сили за управление на кризи; умиротворителни мисии и стабилизиращи мисии след края на конфликти* (чл. 43, т.1 вр. с чл. 42, т.1 ДЕС).

23. Съгласно чл. 17, т. 1 и т. 2 EU SOFA, е въведен принципът на двойна (покриваща се) наказателна юрисдикция за правонарушения, извършени на територията на приемащата държава от военен и цивилен персонал, командирован към институциите на ЕС; от военен и цивилен персонал на неговото главно командване; както и от член на въоръжена сила на държава – членка на ЕС, поставена на разположение на ЕС, нейния цивилен компонент или зависимите лица.

23.1. По силата на чл. 17, т. 6 EU SOFA, при конкуренция на

¹⁵ Agreement between the Member States of the European Union concerning the status of military and civilian staff seconded to the institutions of the European Union, of the headquarters and forces which may be made available to the European Union in the context of the preparation and execution of the tasks referred to in Article 17(2) of the Treaty on European Union, including exercises, and of the military and civilian staff of the Member States put at the disposal of the European Union to act in this context – обн. в Официалния вестник на ЕС от 31.12.2003 г. - 2003/C 321/02

¹⁶ Ратифициран със закон, приет с 39-то НС на 11.05.2005 г. - ДВ, бр. 40 от 12.05.2005 г., в сила от 1.01.2007 г. при условията на чл. 2 от Договора, попр., бр. 97 от 23.11.2007 г.

юрисдикции, изпращащата държава има предимство да упражни своя наказателна юрисдикция за правонарушенията от командированите в институциите на ЕС членове на въоръжена сила или от членовете на въоръжена сила, поставена на разположение на ЕС, нейния граждански компонент и зависимите лица, когато:

а) те са насочени срещу собствеността или сигурността¹⁷ само на изпращащата държава или срещу личността или собствеността на друг член на въоръжената сила, поставена на разположение на ЕС или на граждански компонент от същата държава, или на зависимо лице, или

б) те се изразяват в действия или бездействие при изпълнение на служебни задължения.

23.2. Не е налице конкуренция на юрисдикции, когато член на военен и граждански персонал, командирован към институциите на Европейския съюз (ЕС) или на неговото главно командване, както от член на въоръжена сила на държава – членка на ЕС, поставена на разположение на ЕС, нейния граждански компонент или зависимите лица, извършат на територията на Република България правонарушение, което е наказуемо само по законите на изпращащата страна или само по законите на Република България. В тези случаи съответната държава упражнява единствена своя първична юрисдикция.

24. Когато член на военен и граждански персонал, командирован към институциите на Европейския съюз (ЕС) или на неговото главно командване, както когато член на въоръжена сила на държава – членка на ЕС, действащи с мандата и в изпълнение на задачите по т. 22.2, извърши престъпление от общ характер на територията на Република България, съответно приложение намират т. 11 – 13 от раздел IV на настоящото указание, доколкото EU SOFA установява аналогични със ССВС НАТО разрешения при конкуренция на юрисдикции.

¹⁷ Престъпленията против сигурността са изброени в чл. 17, т.5, б. „а“ – „б“ EU SOFA.

